

"#לא התלוננתי כי פחדתי ממנו עד מוות": על הסיבות שבגינן מתבגרים אינם מתלוננים על פגיעות מיניות

ענבר לבקוביץ, מיכל דולב'כהן וצמרת ריקון

תקציר

מחקר זה מבקש לעמוד על טיבה של חוויית הפגיעה המינית בקרב מתבגרים ועל הסיבות שבגינן מתבגרים אינם מתלוננים על פגיעה זו. בשנת 2018 נוצר תג הקבצה (האשטאג) #למה_לא_התלוננתי שהופץ ברשתות החברתיות ונתן במה לקורבנות פגיעה מינית לספר את סיפורם ולתאר מדוע בחרו שלא להתלונן. המחקר הנוכחי הוא מחקר איכותני שנועד לבחון טקסטים בעברית המתארים את הסיבות שבגינן מתבגרים לא דיווחו על פגיעה זו. נכללו 42 טקסטים שנכתבו בטוויטר ובפייסבוק ושמועד הפגיעה בהם היה בגיל ההתבגרות, גיל 13–18. הטקסטים נותחו ניתוח תוכן והמחקר נערך על פי כללי האתיקה. מניתוח הטקסטים עלו שלוש תמות עיקריות: 1. "התביישתי לספר למישהו שעברתי ניסיון אונס": חשש להתלונן בשל תחושת בושה ופחד; 2. "כי הרגשתי אשמה שהסכמתי להיפגש איתו": חשש להתלונן בשל האשמה עצמית של הנפגעים; 3. "מי היה מאמין לי בכלל? איזו הוכחה הייתה לי?": חששם של הנפגעים להתלונן כי לא יאמינו להם. חוויית הפגיעה המינית היא טראומה פיזית ורגשית הגורמת לנפגעים תחושות של איסדר ובלבול. תחושות של חוסר אונים, פחד, בושה ומצוקה עולות מהתיאורים של הנפגעים. כיוון שכך, כמה מהם מקבלים עליהם אחריות ואשמה במצב. הכעס החיצוני כלפי התוקף מופנם והופך להיות פנימי והם נמנעים מלדווח עליו. עוד עולה תחושה כי אי אפשר לדווח כי איש לא יאמין לנפגעים אחרי שחוו משבר אמון עם הפוגע בשל הפגיעה. מחקר זה מדגיש את מורכבות הפגיעה ואת חשיפת האירוע בקרב מתבגרים וממליץ על מתן מענה מותאם של המערכת הטיפולית והחינוכית ויצירת תוכניות התערבות ייעודיות להטבת רווחתם הנפשית של המתבגרים.

מילות מפתח: #למה_לא_התלוננתי; #לא_התלוננתי; פגיעה מינית; מתבגרים; דיווח.

מבוא

פגיעה מינית היא שם כולל לקשת רחבה של מעשי אלימות (מילולית או פיזית) בדרגות חומרה מגוונות, כגון הטרדה, הצצה, חשיפה של איברים מוצנעים ברבים, מעשים מגונים, ניסיון לאונס, אונס, ניצול מיני וגילוי עריות (Renvoize, 2017). התנהגות זו נכפית על האדם ומתקיימת בלי הסכמתו ומטרתה להשפיל ולשלוט בקורבן (Rheingold et al., 2015). נמצא כי אחד מתוך שישה בנים ואחת מתוך ארבע בנות עברו התעללות מינית (sexually abused) עד גיל 18 (McCartan & Brown, 2019). עם זאת, הרשויות מדווחות או

מזהות רק אחת מתוך 20 פגיעות (Hornor, 2010). במחקר שנעשה בישראל בקרב 12,000 ילדים ומתבגרים נמצא כי חמישית דיווחו על חוויית פגיעה מינית (Lev-Wiesel et al., 2016).

לכל סוג של פגיעה מינית מאפיינים מסוימים והשפעות משתנות על פי חומרת הפגיעה, מידת האלימות שהופעלה, גיל הפגיעה, קרבת התוקף לנפגע ומאפיינים אישיותיים ופסיכולוגיים (Cantón-Cortés et al., 2015). בסקירת 572 מאמרים בהשתתפות 270,000 אנשים שנפגעו מינית בהתבגרותם, נמצאו השפעות רגשיות, התנהגותיות, בריאותיות והפרעות בהתנהגויות מיניות (Maniglio, 2009). מחקר אורך שעקב במשך 23 שנים אחר בנות שנפגעו מינית בגיל 6–16 מצא התנהגות מינית לא מותאמת, תסמינים דיסוציאטיביים, דיכאון, פגיעה עצמית, שימוש בחומרים ממכרים, נשירה מבית הספר או קשיי תפקוד בבית הספר והפרעה פוסט-טראומטית (Trickett et al., 2011). מחקרים אחרים עומדים על תחלואה גופנית, קשיים ביחסים חברתיים וזוגיים, חרדה ודיכאון, בעיות בתעסוקה, פגיעה בדימוי עצמי והפרעות אכילה (Norman et al., 2012; Teicher & Samson, 2013).

#למה_לא_התלוננתי הוא תג הקבצה (האשטאג) שהתפרסם ברשתות החברתיות בספטמבר 2018 בהמשך לקמפיין #metoo שהוקיע את תופעת ההטרדות והאלימות המינית כשנה קודם לכן. מוונלוגים אלה שנכתבו בהשפעת תג ההקבצה תפסו תאוצה ברשת וחשפו נוסף על תיאור הפגיעה, גם את הסיבות שבגינן נמנעו הכותבים מהגשת תלונה או חשיפת הטראומה שחוו. המחקר הנוכחי בוחן את הסיבות העיקריות שבגינן מתבגרים בישראל לא התלוננו על פגיעה מינית. בחינה זו תאפשר לשפר בהמשך את יעילותם של מעגלי ההתערבות למיניהם הקיימים בשדה החינוכי והמקצועי, לצורך הגברת הדיווח והתמיכה ברגעי המשבר ומניעת תחושת הכאב, הבדידות והקושי בקרב קורבנות הפגיעה.

סיבות לאידיווח על פגיעות מיניות

מעל 30% מכלל הפניות המגיעות למרכז לנפגעות תקיפה מינית בישראל היו ממתבגרים בני 13 עד 18, יותר מכל קבוצת גיל אחרת. על אף שכוחות התופעה ותוצאותיה, נראה כי חשיפת סיפור הפגיעה היא שלב מורכב (Easton et al., 2014). במחקר נמצא כי כ-21% מהמתבגרים חשפו את אירוע הפגיעה כחודש מהתרחשות הפגיעה הראשונית, 58% שיתפו רק לאחר יותר מחמש שנים מזמן הפגיעה וחמישית מהנפגעים אינם חושפים את סודם לעולם (Anderson, 2016; Gagnier & Collin-Vézina, 2016; Lahtinen et al., 2018).

נפגעי פגיעה מינית עשויים לחשוף את סיפור הפגיעה במודע או שלא במודע. החשיפה הלא מודעת מתבטאת בהחצנת הטראומה, המאפיינת בעיקר ילדים ומתבגרים. המחקר מראה כי 61% ויותר מהאירועים הנחשפים בקרב ילדים ומתבגרים, מתגלים במקרה וניכרים בדיבור או בהתנהגות מינית שאינם מתאימים לגילם או להתנהגותם הרגילה (Collin-Vézina et al., 2016).

נפגעי הפגיעה נמצאים בתחושות מעורבות: מצד אחד הם מעוניינים לשתף בסוד הפגיעה, ומצד אחר לשמור אותו חבוי או להמתין שיגיע האדם המתאים לשתף אותו (McElvaney et al., 2012). לצד הטראומה באירוע עצמו יש חשש מתגובת ההורים, קבוצת השווים וסביבתם הקרובה. הם חוששים שהקרובים אליהם לא יאמינו להם, יכחישו או יאשימו

את הקורבן (McElvaney et al., 2014; Morrison et al., 2018; Schönbucher et al., 2012). כאשר הפוגע הוא בן משפחה יש יחסי נאמנות ותלות באדם הפוגע. הנפגע עלול לחשוש מגינוי, האשמה במעורבות בפגיעה ונידוי מהמשפחה (Morrison et al., 2018; Tener, 2018). עוד מחסום הוא תחושת חוסר האונים וחוסר האמונה ביכולת להשפיע, כמו חוסר אמון באנשים וביכולתם לעזור (Foster & Hagedorn, 2014; McElvaney et al., 2014; Schaeffer et al., 2011; Schönbucher et al., 2012).

#למה לא התלוננתי

"Me Too" ("MeToo movement" או "#MeToo") היא תנועה חברתית בין-לאומית שנלחמת בהטרדות ובתקיפות מיניות. ראשיתה בחשיפת האשמות כלפי המפיק ההוליוודי הארווי ויינסטין בידי כמה שחקניות ידועות בארה"ב באוקטובר 2017. השימוש בתג הקבצה נועד לעודד נשים וגברים לחשוף פגיעות שנעשו בהם ולפעול למנוע פגיעות נוספות. התנועה הביאה לידי חשיפתם של אירועים רבים ברחבי העולם ועוררה דיון רחב בתופעת ההשתקה שסבלו ממנה נשים רבות (Heydemann & Tejani, 2019; Lang, 2019).

כשנה לאחר מכן, בספטמבר 2018, #whydidntreport התפשט כתופעת אינטרנט ברשתות החברתיות. הפרשה התחילה כאשר ד"ר פורד נתקלה בביקורת רבה כשהתלוננה על ברט קוואנו, מועמדו של נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ, לשופט בית המשפט העליון כי תקף אותה מינית בשנת 1982 בעודם בתיכון. בתגובה העלה טראמפ ציוץ שתהה בו מדוע פורד לא התלוננה על התקיפה. בתגובה על הודעת טראמפ נולד תג הקבצה #WhyIDidntReport. יומיים לאחר הציוץ של טראמפ נכתבו בטוויטר כ-675 אלף ציוצים שהציגו שלל סיבות לכך שנפגעי תקיפה מינית לא העזו להתלונן במשטרה (Fortin, 2018).

אנשים רבים ובהם נפגעי פגיעה מינית בוחרים לעיתים לשתף בסביבה המקוונת את מצוקותיהם, לחפש תמיכה או עצה (Barak & Dolev-Cohen, 2006; Lenhart et al., 2010; Moors & Webber, 2013; Yang, 2016). נראה כי האנונימיות, כמו היעדר קשר עין, מזמנים פתיחות במרחב המקוון ומייצרים סביבה נוחה לחשיפה (Lapidot-Lefler & Barak, 2012; Suler, 2004). מחקר שנעשה בטוויטר על טקסטים שחשפו פגיעה מינית מצא כי הם זכו לתמיכה ולתגובות של רצון בשינוי חברתי (Bogen et al., 2019), כך שהשיתוף מחזק קורבנות שנחשפים ונוטים לחפש תמיכה ולא עצות (Moors & Webber, 2013; Barak & Dolev-Cohen, 2006).

תג הקבוצה "למה לא התלוננתי" העלה את המודעות לשכיחות הרבה שבה קורבנות פגיעה מינית אינם משתפים ומדווחים על הפגיעה (Garrett, 2019). במחקר בארה"ב שבחן 8,536 ציוצי טוויטר של #WhyIDidntReport, נמצא כי אנשים יכלו לשתף בסיפוריהם האישיים בלי חשש ובלי צורך להזדהות. כמה מהם קיבלו תמיכה ודרכי סיוע. הם יכלו לקרוא על סיפוריהם של אנשים הדומים להם מבחינת הפגיעה ומבחינה תרבותית ואתנית על אף המרחק הגאוגרפי (Warren, 2019). השיתוף באירועים טראומטיים מן העבר הוא נקודת מפנה בעלת משמעות רבה. הגילוי מציין את המעבר של הקורבן מעמדה של שמירה על התוקף וסביבתו לעמדה של שמירה עצמית וניסיון להיחלץ מהמלכוד (Delker et al., 2020). בניתוח ציוצי 12,899 טוויטר מארה"ב ובריטניה נמצא כי שלושת הרגשות

הבולטים שעלו בסיפורים היו תחושת חוסר אונים, פחד ואשמה. החסמים העיקריים לאידיווח היו תחושת חוסר אונים וחוסר אמונה שתלונתם תטופל, פחד, בושה, גיל צעיר, מזעזע או הכחשת האירוע. פגיעה בהשפעת סמים או אלכוהול, דיסוציאציה והגנה על התוקף (Garrett, 2019; Garrett & Hassan, 2019).

המחקר הנוכחי נועד לבחון את הסיבות העיקריות להימנעות מדיווח על פגיעות מיניות בקרב מתבגרים בישראל כפי שעולות מדיווחי הנפגעים, בטקסטים שנכתבו ברשתות חברתיות וסווגו בזיהוי #למה_לא_התלוננתי. ייחודו של מחקר זה במתודולוגיה הבוחנת את קולם של המתבגרים שנפגעו אך חששו לדווח, ויכלו (לעיתים רק בראייה לאחור) לכתוב על כך בעילום שם ברשתות החברתיות. מתודולוגיה זו פותחת צוהר לתחושותיהם, לבטיהם וחוויותיהם של המתבגרים וחושפת את הקושי שלהם לדווח על פגיעות מיניות. מחקר זה עשוי לשמש תשתית למתן מענה במסגרות חינוכיות וטיפוליות כדי לעודד דיווח על פגיעה ומתן סיוע מיטיבי לנפגעים.

שיטת המחקר

מערך המחקר

במחקר זה נעשה שימוש בטקסטים שזוהו ברשתות החברתיות טוויטר ופייסבוק בישראל ותויגו בשם "למה לא התלוננתי" במהלך חודש נובמבר 2018. מתוך 91 טקסטים שזוהו בתאריכים אלו, נופו טקסטים שלא היה ברור בהם מה מגדר הנפגע, והפגיעה לא הייתה בגיל ההתבגרות (או שלא צוינה מת). נכללו 42 טקסטים שמועד הפגיעה בהם היה בגיל ההתבגרות (13–18), 34 מהטקסטים כתבו נשים ושמונה כתבו גברים. ברוב הטקסטים (95%) תואר כי הפוגע הוא גבר.

ב־23 מהטקסטים תוארה פגיעה מינית אחת ואילו ב־19 מהם תוארו פגיעות מספר. בכל הנוגע לפוגע, שישה טקסטים העידו על פגיעה בתוך המשפחה, 10 טקסטים עסקו בפגיעה מדמות מבית הספר (יחסי מרות), שישה דנו באירועי פגיעה בתוך קבוצת השווים, שמונה טקסטים עסקו בפגיעה מקרוב מוכר ו־12 העידו על פגיעה מאחר לא מוכר (לוח 1).

לוח 1: נתונים דמוגרפיים על משתתפי המחקר (N=42)

משתנה	N	%
כותב הטקסט		
גבר	8	19%
אישה	34	81%
הפגיעות המתוארות		
פגיעה חד-פעמית	23	54.8%
פגיעה מתמשכת	19	45.2%
הדמות הפוגעת		
פגיעה בתוך המשפחה	6	14.3%
פגיעה מדמות סמכות מבית הספר או הישיבה	11	26.2%
פגיעה בתוך קבוצת השווים	12	28.6%
פגיעה מקרוב מוכר	8	19%
פגיעה מאדם זר	5	11.9%

ניתוח הנתונים

לאחר סיום איסוף הנתונים, שלוש חוקרות ניתחו את הנתונים ניתוח תוכן. המחקר הנוכחי נשען על ניתוח תוכן נושאי (Strauss & Corbin, 1990) שבוחן טקסטים כתובים ומסווג אותם לפי תוכנם (Mayring, 2004). לאחר קריאה מעמיקה של התכנים, נקראו הטקסטים וסומנו נושאים עיקריים שעלו מהם ויצרו תתיקטגוריות, וכן סווגו ככאלו שכתבו אותם גבר או אישה ולאחר מכן סומנו עולמות תוכן החוזרים בהם. בשלב שלאחר מכן נעשה חיפוש לנושאים מקשרים וקיבוץ תתיקטגוריות לקטגוריות משנה. לאחר מכן הומשגו עולמות התוכן לכדי תמות עיקריות שמייצגות את עיקרי המחקר. בסוף התהליך נבחנו התמות והנושאים בתוכן לפי ממצאי המחקרים והתאוריות שנאספו בתחילת המחקר, עד לכדי קבלת עמוד רעיוני מרכזי הניצב בזיקה לנושא המחקר הכללי (Graneheim et al., 2017).

אתיקה מחקרית

הטקסטים שהשתמש בהם המחקר הם טקסטים שעלו מחיפוש במנוע החיפוש גוגל, ולכן הם גלויים לעיני כול ואינם פרטיים למשתמש זה או אחר. הטקסטים לא זוהו בשמות ולרוב לא חשפו את פרטי הכותב, אך במידה שכן, פרטים אלו הושמטו ממאמר זה. אנונימיות הכותבים נשמרה והקורא לא יכול לזהותם.

ממצאי המחקר

מניתוח הנתונים עולות שלוש תמות עיקריות:

1. **"התביישתי לספר למישהו שעברתי ניסיון אונס": חשש להתלונן בשל תחושת בושה ופחד.** הנפגעים תיארו תחושה קשה של אירוע הפגיעה הכוללת רגשות של דחייה, כעס, זעזוע, הלם, כאב וחוסר אונים. תחושות תחושת הפחד והבושה הקשה מנשוא השפיעו על יכולת הנפגעים להתלונן.
2. **"כי הרגשתי אשמה שהסכמתי להיפגש איתו": חשש להתלונן בשל האשמה עצמית של הנפגעים.** חלק מן הקורבנות חשו רגשות אשם על היכרות עם התוקף ולכן לא חשו שהם יכולים להתלונן. התחושה הקשה שעלתה היא כי היה ביכולתם למנוע את האירוע ועיקר הכעס והאשמה הופנה כלפי פנימה, כלפי עצמם ולא רק כלפי התוקף.
3. **"מי היה מאמין לי בכלל? איזו הוכחה הייתה לי?": חשש הנפגעים להתלונן כי לא יאמינו להם.** הנפגעים תיארו חשש להתלונן מפני שהתוקף היה בעל מעמד חברתי או פוליטי גבוה יותר מהקורבן ומוכר בקהילה שלהם או מפני שהפגיעה התקיימה על רקע יחסים זוגיים או משפחתיים. עוד תואר חשש להתלונן מפני שתגובת הנפגעים לא הייתה בריחה או התנגדות לאירוע הפגיעה המינית.

1. **"התביישתי לספר למישהו שעברתי ניסיון אונס": חשש להתלונן בשל תחושת בושה ופחד**

נפגעי הפגיעה מינית שחוו את הפגיעה כמתבגרים ולא התלוננו בעת הפגיעה, תיארו חוויה קשה ומטלטלת של אירוע הפגיעה. תואר מנעד רגשי של כעס, תסכול, דחייה, זעזוע ובעיקר תחושת בושה אדירה ופחד מפני התוקף וחשש מפני תקיפה נוספת. כך תיאר אחד הכותבים את תחושת המחנק, את הכאב הנפשי ואת הצריבה הפיזית והרגשית: "כשבן 17 התעוררתי חנוק עם בעירה חזקה שבוערת בשרי ותחושת קריעה בפי הטבעת שלי באותה ישיבה שנפגעת בה בגיל 11". כותב נוסף תיאר: "כשפשעו בי על מיטת הישיבה שלי בן 13, 14, 15". השימוש במילים 'פשע', 'קריעה', 'פגיעה' שעולות מהתיאורים מעלה תחושה של מערכה בקרב שהדוברים מפסידים בו. חלק מן הכותבים מתארים חוויה כאוטית, מבלבלת בתיאור הזמן והמקום ומרמזת על עוצמת הכאב ותחושת חוסר האונים. זיכרון העבר נדמה לא ייתכן ומתאר 'סיפור בתוך סיפור' בתחושת חוסר סדר וקושי בארגון הרצף בחוויה שלמה ורציפה. תחושות הבושה והפחד הקשות השפיעו על הנפגעים ועל יכולתם להתלונן.

תחושה זו מתחזקת למקרא סיפורים רבים של המתבגרים כי הפגיעה אינה חד־פעמית והיא מטביעה את חותמה על נפשם בהליך התבגרותם, מערערת את עולמם הפנימי וזורעת הרס רב: "הבחור ניסה לאנוס אותי. ושנה אחר כך, מאותה סיבה, רק הבחור היה אחד אחר. התחושה הזו שאני וגופי הפקר, ואף אחד לא יגן עלי, גזלה את נעוריי". כך מצטיירת תמונה עגומה של בגידה והזנחה בפרק זמן חשוב בחייהם באמצעות אירוע או אירועים

קשים ומכוננים. חוויית ההלם, ההפתעה ועוצמת האירועים משאירה את הנפגעים בחוויית בדידות גדולה ומקשה עליהם להתלונן ולבקש סיוע.

תחושת הפחד העצום והבושה הקשה מנשוא עולה גם בדבריהם של מתבגרים שמתארים כי כמה שנים לאחר מכן הצליחו להתלונן: "האירועים הודחקו והוסתרו מאחורי שכבות של חרדה וכעס וציניות, לקח לי שנים לשחזר ולהיזכר במה שהיה שם". ניכר כי בזמן הפגיעה התחושה הייתה של חוסר אונים וחוסר שליטה. למתבגרים עצמם לא היו את המשאבים כדי להתלונן והפחד המשתק הביא לידי קבלת ההחלטה שלא לדווח. כפי שמתארת הכותבת:

#לאהתלוננתי כשהייתי בת 15 והמורה שלי נגע בי בניגוד לרצוני. סיפרתי את זה רק בגיל 18 כשהבנתי מה קרה שם. אף אחד אפילו לא חשב להציע לי להתלונן עליו. הוא המשיך ללמד עוד שנים אחר כך בתיכון שהייתי בו [...] הרגשתי המון בושה, אשמה ובעיקר פחד. שנים חשבתי שלעולם לא אתלונן. אפילו לא תיארתי לעצמי שבמעשה שלי אצליח לעודד אחרות. אז כן – #התלוננתי רק 9 שנים מאוחר יותר אחרי שהבנתי לראשונה שהוא פגע בעוד עשרות נשים (אלה רק אלה שידוע לי עליהם). רוב האנשים אמרו לי לא להתלונן. כולל הקרובים והקרובות ביותר. תודה לאל #ככהתלוננתי כי היום הוא בכלא בזכות זה. תמיד תתלוננו! גם אם זה נראה קשה או חסר סיכוי. זה לא! זה משמעותי. לכן. לי. לכולנו. אתן לא לבד.

2. "כי הרגשתי אשמה שהסכמתי להיפגש איתו": חשש להתלונן בשל האשמה עצמית של הנפגעים

עוד סיבה עיקרית לאי־הדיווח נסבה על האשמה עצמית. נראה כי חלק מן הקורבנות האשימו את עצמם שהביאו על עצמם את הפגיעה ולכן לא חשבו שהם יכולים להתלונן. ניכר כי טקסטים שאופיינו בהיכרות בין הנפגע או הנפגעת לתוקף תיארו הימנעות מפנייה לעזרה והימצאות בתוך מעגל האלימות המינית בבדידות איומה ובסבל. פגיעה מינית היא ביטוי של אלימות באמצעות מיניות ועוסקת בשליטה וכוח וגם הדיבור או השתיקה על אודותיה. נראה שהקורבנות הפנימו את המסר החברתי של האשמת קורבן, זה שטוען כי הקורבן גרם במעשיו או בלבושו שהמקרבן יימשך אליו ויפגע בו. יכולת הנפגע לדבר או לא לדבר על הפגיעה היא ביטוי להחזרת השליטה שנלקחה מהם בעת הפגיעה. תיאורי הנפגעים שחוו האשמה עצמית העלו תחושות של ייסורים ומעט חמלה עצמית כלפי עצמם. התחושה העיקרית הייתה כי בראייה בדיעבד יכלו למנוע את הפגיעה:

אחת הפעמים החרוטות לי הייתה הפגיעה על החוף, לפני כמעט שנתיים. דמות ססמכתי עליה, איש תקשורת מהמגזר, נשוי ואב, מבוגר ממני ביותר מעשור, מרצה במדרשות ומעביר שיעורי תורה (כשתדעו מי זה תיפלו מהכיסא), שהרגיש שזה בסדר לשלוח ידיים ולחבק וללטף גם כשקפאתי לגמרי, גם כשהסטתי מבט, גם כשעניתי במילה אחת בקול חלוש או לא בכלל בזמן שהוא ליהג שיחת חולין.

#לאהתלוננתי כי הרגשתי אשמה שזה נמשך שעה שלמה ואולי בכלל הבחירה שלי להיפגש על החוף הזמינה את זה למרות שזה היה באור יום ובאזור הומה.

#לאהתלוננתי כי לא ידעתי אם יש על מה. הוא אמר שזה נעשה בקטע טיפולי, בקטע חברי (?), שאישתו ידעה שלשם כך הוא מגיע ותמכה. #לאהתלוננתי כי אני לא אהרוס משפחה וכי אני בעצמי עוד תוהה אם הוא טיפש, חצוף, סוטה או באמת תמים ועיוור ולא שם לב לשפת הגוף הצורחת שלי [...]. #לאהתלוננתי אבל כתבתי.

הסודיות היא חלק בלתי נפרד מפגיעה מינית ומאמצים של הכחשה, הרחקה או האשמה עשויים לתת ביטחון והגנה גם לנפגעים. שבירת הסוד והגילוי אירוע הפגיעה הם צעד ראשון בו הנפגע מתחיל בתהליך לדאוג לרווחתו הנפשית. בהאשמה עצמית ניכרו שני רבדים: שמירת הסוד מעצמי ושמירת הסוד מהאחרים. נראה כי חלק מן הנפגעים פתחו סגנונות מגוונים של הגנה עצמית מפני הפגיעה ולנוכח עלייה בתוכני הטרואומה, כגון יצירת מרחק רגשי מהסיפור, מזעור המקרה. מתוך תיאור הדוברת נראה כיצד היא משחזרת את האירוע, ומנסה לבחון היכן יכלה למנוע את הפגיעה המינית. החיבור לחוסר האונים ולמצוקה הוא בעיניים ביקורתיות של מי שהיה בכוחה למנוע את האירוע, ולכן האשמה מופנית כלפי פנימה, כלפי עצמה ולא כלפי התוקף:

#לאהתלוננתי כי הייתי קטינה ששתתה כוס ערק במסיבה. לא ידעתי שכוס ערק מבבלת ככה, גורמת לך למלמל, לא להצליח ללכת. לאבד הכרה לסירוגין במשך ארבע שעות על רצפת תא שירותים עם שמלה מופשלת. לא לראות פרצוף, לא לזכור ריח. לא לדעת שככה סם אונס עובד. #לאהתלוננתי כי לקח לי שנים להכיר שזה קרה.

3. "מי היה מאמין לי בכלל? איזו הוכחה הייתה לי?": חשש הנפגעים להתלונן כי לא יאמינו להם

אחת הסיבות שחזרה על עצמה בטקסטים הייתה המחשבה שהדיווח לא יתקבל כאמין וכי לא יאמינו לסיפורו של הקורבן. התחושה שעלתה היא כי יש משבר אמון בין הנפגעים ובין בני משפחתם, חברי הקהילה, המשטרה והפרקליטות. תחושות התסכול והבדידות עמוקות וחזקות לנוכח החוויה כי איש לא יאמין לנפגעים והם מודרים ומושתקים מהחברה.

חלק מן הכותבים הניח שלא יאמינו לסיפורם בגלל מעמדו החברתי של הפוגע או בשל היותו מושך. הפגיעה העצימה את התחושה המקטינה של הקורבן ומנעה ממנו לשתף אחרים מתוך חשש שישפוט בעיני הסביבה ויאשם בבדיית האירוע: "לא התלוננתי כי הוא היה משורר מפורסם ואני ילדה בת 16 והבנתי שזה לא כוחות".

נוסף על יחסי המרות, חששו כמה מהנפגעים שחשיפת הסוד תשפיע לרעה על חייהם, כפי שמציינת הכותבת: "#לא התלוננתי כי הייתי בת 14 בפנימייה שהותקפה על ידי החונך שלה, מי היה מאמין לי בכלל? איזו הוכחה הייתה לי? מעבר לזה שפחדתי להיזרק לרחוב." החשש של הנפגעים שלא יאמינו להם על דבר הפגיעה, תואר גם ממערכות יחסים זוגיות שהתנהלו בהם יחסים בלי הסכמה. הכותבת מתארת מצוקה שהיא שרויה בה בדרך בלי מוצא, קולה נאלם וגופה קופא בחוסר אונים, בלי יכולת לפנות לעזרה או לברוח. היא אינה בטוחה כיצד עליה להגדיר את החוויה הקשה בעברה מכיוון שהאונס מתרחש בתוך מרחב הזוגיות:

#לאהתלוננתי כי הוא היה חבר שלי. אני הייתי בת 17, והוא בן 25. ערב אחד הוא רצה לעשות סקס ולא היה לי חשק. אז הוא אנס אותי. יום אחרי הוא נפרד ממני. לא התלוננתי כי מי היה מאמין לי ואיזה הוכחות היו לי?

עוד סיבה שחזרה על עצמה העידה על התפיסה החברתית שקורבן שאינו מעוניין בקשר מיני, מתנגד בהחלטיות ולוחם בתוקף, ואילו קורבן שקופא במקומו, משתתק או לא מצליח לייצר התנגדות פעילה, אך רוצה להתנגד. המסר החברתי השלילי מופנם בקרב הקורבנות שהתנהלות לא פעילה עם התוקף עלולה להביא לידי אידיוויות מתוך הנחה שלא יאמינו לקורבן המתלונן. הקורבנות תיארו את חוסר האונים שלהם כלפי הפגיעה כמו כלפי התגובה שלהם עצמם שנתפסת מבחינה חברתית חוסר התנגדות למעשה. נראה כי התחושות הקשות והפחד מהתגובות השיפוטיות של הסביבה מנהלים את הקורבנות ומשפיעה על בחירתם בדיווח או אי-הדיווח על הפגיעה בהם:

בצומת עמד איש מכובד למראה ליד מכונית עם מכסה מנוע מורם. כשראה אותי קרא לי וביקש עזרה. כמובן שניגשתי. האיש, כאמור מכובד למראה, מבוגר (בטח היה בסביבות ה'30–40) סיפר שהמכונית לא מתניעה ואם אני מוכנה להיכנס וללחוץ על הגז בעודו מטפל במנוע. כמובן שהסכמתי. בעודי נכנסת הייתה לו בקשה נוספת – שאלחץ על הגז עם היד כדי שאוכל להיות יותר רגישה לדוושה. ואני, הסתומה – הסכמתי. ההמשך אני מניחה די ברור. פתאום אני מרגישה אותו נדחף אליי מאחור. בכל הכובד שלו. מצמיד אותי לספסל ומתחיל לדחוף ואחר כך לגנוח. אני הפכתי לאבן באותו רגע. לא הצלחתי להזיז אצבע. שלא לדבר על יד או רגל או לצעוק. אבן מוחלטת. כשהגעתי אחר כך לחבר וסיפרתי לו הוא רצה באותו רגע ללכת איתי למשטרה. לא הייתי מוכנה. פחדתי. אמרתי שהמשטרה תגיד ששיתפתי פעולה. למה לא צעקתי. למה לא ברחתי. ומה אני אגיד? שלא יכולתי לזוז? מי יאמין לי?

דיון

המחקר הנוכחי בחן סיבות לחוסר דיווח של מתבגרים בישראל שנפגעו מינית, כפי שדיווחו בפוסטים שסווגו בתג הקבצה #למה_לא_התלוננתי. על אף שכיחות התופעה, חמישית מהנפגעים אינם מדווחים על הפגיעה לעולם ורבים משתפים בפגיעה רק לאחר שנים רבות (Anderson, 2016; Gagnier & Collin-Vézina, 2016; Tener, 2018). פוסטים אלו מאפשרים הצצה לתיאורים אמיתיים של צעירים נפגעי תקיפה מינית ולחסמים בחשיפת סודם. ממצאי המחקר העלו שלוש סיבות עיקריות שבגינן מתבגרים הנפגעים מינית בישראל חוששים לדווח על אודות האירוע: תחושות בושה ופחד, האשמה עצמית של הנפגעים וכי לא יאמינו להם.

במחקר הנוכחי נמצא כי תחושות פחד והבושה הקשה השפיעו על יכולתם של הנפגעים להתלונן. ממצא זה תומך בממצאים קודמים שנעשו בישראל ונמצא בהם כי שלוש הסיבות הבלטות שציינו הצעירים שעיכבו אותם מלחשוף את הפגיעה ולדווח עליה לאיש כלשהו היו בושה (67.8%), פחד (65.1%) וחשש מהפוגע (52.5%) (Lev-Wiesel et al., 2016). התיאורים שדיווחו עליהם במחקר היו מעורפלים בחלקם, תיארו חוסר שליטה, אירועים שנעשו מכורח, בלי בחירה חופשית. הנפגע נשאר בתחושות קשות של חוסר הבנה ובלבול ושל בושה ופחד (Spencer et al., 2017). תחושות אלו מנציחות את פגיעת הנפגעים

ושתיקתם ויש בה מכשול בדרך לקבלת ההכרה וטיפול. טראומת הפגיעה המינית מפגישה את הנפגעים עם הולם הגוף והנפש ופוגעת בתפיסה העצמית שלהם, באמון שנתנו בזולת וערער את זהותם האישית. הנפגעים נמצאים בתחושות מעורבות כאשר הם מעוניינים לשתף בסוד הפגיעה, אך גם לשמור אותו בינם ובין עצמם אך להמתין שיגיע האדם המתאים לשתף אותו (McElvaney et al., 2012). כאשר תחושת הפחד והבושה עזות על אף הרצון לשתף, עשוי לגבור גם החשש מדיווח.

עוד נמצא במחקר הנוכחי כי כמה מהקורבנות חשו רגשות אשם על היכרות עם התוקף ולכן חשו שאינם יכולים להתלונן. מחקרים העוסקים בפגיעה מינית בגיל ההתבגרות מראים כי פגיעה מינית נגרמת לרוב מאדם קרוב ומוכר לקורבן (Lev-Wiesel et al., 2016). יחסי משפחה ומגורים משותפים עם התוקף מונעים את הסיכוי לדווח על הפגיעה (Alaggia et al., 2019; Leclerc & Wortley, 2015). גם ההימנעות מגילוי הפגיעה פירושה השקעת משאבים ונשיאת נטל כבד בבדידות רבה (Staller & Nelson-Gardell, 2005; Tener & Murphy, 2015). חשיפה לאחר פגיעה של תוקף מוכר כרוכה בערעור המערכת המשפחתית או החברתית (Schönbucher et al., 2012; Schaeffer et al., 2011).

המחקר הנוכחי מראה קושי לדווח בשל המורכבות שפגיעה מינית מעוררת ובעיקר האשמה עצמית מכל מיני סיבות, כמו רצון לשמור את הפגיעה בסוד והימצאותם של קשרים אישיים ותלותיים עם התוקף. האשמת הקורבן את עצמו משקפת תגובות חברתיות, שכן היא תופעה רווחת ועלולה לעכב דיווח (Campbell, 2008; Shaw et al., 2017). מרבית המחקרים שדנו בקשיי החשיפה, עוסקים בהשפעה של תגובות הסביבה בעת החשיפה. תגובות חברתיות שליליות לחשיפה עלולות למנוע את חשיפת הפגיעה ולפגוע בקורבן, כיוון שהנפגעים חוששים שיואשמו שהביאו עליהם את התקיפה (McCallum & Peterson, 2017; Weiss, 2010). למשל שהם הביאו עליהם את התקיפה, "מבקשים" אותה או "נהנים" ממנה, מעכבות דיווח על הפגיעה ופנייה לעזרה. תגובות כאלה גורמות לערעור המחשבה שחשיפה בעתיד יכולה להיות יעילה (Tener & Eisikovits, 2017). נפגעים חשים בנוח כאשר הפגיעה שלהם תואמת את הדימוי של חטיפה ופגיעה, גם אם הדבר לא אירע במציאות (Wolitzky-Taylor, 2011). בכל הנוגע לקורבנות בגיל ההתבגרות, עולה כי מחסומים לדיווח נבעו מתחושות אשמה ומהפחד שיואשמו במצב (Sivagurunathan et al., 2019). מצב זה עלול לגרום למצוקה נפשית גבוהה העלולה לפגוע בשיקומו של הנפגע (Münzer et al., 2016).

המחקר הנוכחי מדגיש את חשש הנפגעים להתלונן כי לא יאמינו להם. נוצר שבר בתוך אירוע הפגיעה, כאשר התוקף מעל באמונו של הנפגע. הפגיעה באמון של האנשים שהכירו (בני משפחה, חברים, בעלי סמכות), מחדדת את הקושי לתת אמון ולדווח גם לאחר אירוע הפגיעה. תחושת הביטחון מופרת כאשר האנשים שהיו קרובים אל הנפגע לא הגנו עליו. התחושה היא שהעולם אינו בטוח יותר וכי קשה לתת אמון גם באנשים הקרובים ביותר. מחקרים מצאו כי נפגעי פגיעה מינית צעירים חוששים לערב את הוריהם בפגיעות ושהם חשים שהם לא יכולים לסמוך עליהם (Hershkovitz et al., 2007; Schönbucher et al., 2012). הטקסטים במחקר הנוכחי נכתבו כפוסטים פומביים ברשתות החברתיות. נראה שלקורבנות צעירים קל יותר להיחשף בחלוף השנים לאחר התבגרותם (Leclerc &

(Wortley, 2015), ונוסף על כך היעדר קשר העין עם הקוראים במרחב המקוון מאפשר לקורבן לכתוב בפתירות רבה (Lapidot-Leffler & Barak, 2012; Suler, 2004). יצירת תג ההקבצה אפשרה למשתמשים בו לחוש תחושת שייכות וקהילתיות לצד נראות, מתוך ניסיון לייצר שינוי תודעתי וממסדי (Lang, 2019), כך שנדמה שההד התקשורת והיחלשות הטאבו בשיח הציבורי בנושא פגיעות מיניות מזמן את החשיפה האישית (Tener & Sigad, 2019). זאת ועוד, הייחודיות של המדגם הוא שהוא אמיתי, לא טקסטים שנכתבו לצורך מחקר אלא כאלה שנכתבו כדי לאוורר רגשות ולשתף, לעיתים כדי להביע כעס או מחאה. רוב הטקסטים לקוחים מתוך טוויטר, שבו הגבלת הטקסטים ל-280 תווים מאלצת את הכותבים לעסוק בשאלה "למה לא התלוננתי" בדרך ממוקדת מאוד ולדייק את התשובה ולא כסיפור שלם על סך חלקיו. עם זאת, ניכר כי התמות שעלו, גם מתוך אותם טקסטים נרטיביים ממוקדים, מחזקות ממצאים של מחקרים אחרים שאיסוף הנתונים בהם נעשה אחרת (למשל: Malloy et al., 2013; Lev-Wiesel et al., 2016 וכדומה), כך שלמעשה ניתן חיזוק לתוקפו של איסוף נתונים נרטיביים באמצעות הרשת.

למחקר הנוכחי **מגבלות** מספר: המחקר נשען על תיאורי מקרה שנדלו מהאינטרנט. בדומה למחקרים איכותניים, האירועים והתמות שחזרו על עצמם מאפשרים התבוננות מעמיקה בתמות, אך אינם מאפשרים הכללת הממצאים. על מחקרי המשך לבחון את ההבדלים בתת-הדיווח, כפי שהם עולים מטקסטים דומים גם במדינות אחרות, וכן להשוות בסיבות בין הגילים הצעירים לגילים הבוגרים ובין מגזרים שונים זה מזה.

המלצות יישומיות

בעוד הספרות המחקרית מנסה למצוא כלי מחקרי שיאפשר דיווח מהימן על פגיעה מינית (Follingstad & Rogers, 2013; McCallum & Peterson, 2017), במחקר הנוכחי נבחנו טקסטים שפורסמו בגלוי ברשתות החברתיות. הטקסטים משקפים את הסיפור האישי של הקורבנות כפי שהם בוחרים לספר אותו, בלי צורך בגיבוי עובדתי והצגת הוכחות. נרטיבים אלו מאפשרים הצצה של ממש לסיבות של הקורבנות – נשים וגברים – מדוע לא דיווחו על הפגיעה בהם בהיותם מתבגרים. הבנה של נרטיבים אלו תאפשר יחס אחר מצד המערכת הטיפולית והחינוכית, כמו יצירת תוכניות התערבות מותאמות במסגרות הרלוונטיות, כמו בתי הספר והטיפול הקהילתי, שיעודדו את הקורבנות לדווח טרם ההתיישנות כדי שיהיה אפשר למצות את הדין עם המקורבים וגם להתאים את הטיפול לקורבנות שמעידים כי הם נשאים לבד עם הפגיעה. זאת ועוד, על המערכות המתאימות ועל המערכת המשטרתית המטפלת בפניית הקורבנות לשנות את דרך הטיפול בנפגעי תקיפה מינית כדי שאלו האחרונים יחשפו את הפגיעה בהם, כך שיהיה אפשר למנוע את הפגיעה בילד הבא. ברמה החברתית נראה כי יש מקום לייצר שינוי תודעתי שיאפשר לילדים ונוער – בנים וبنות, קורבנות לפגיעה מינית, לקבל אישור להתנהלותם לאחר הפגיעה, להכיל את כאבם ולתמוך בהם לאחריה וגם כאשר הם מסוגלים לדווח עליה. בכל הנוגע לרשתות החברתיות, ניכר שהיכולת לשתף ברשת תכנים אישיים וקשים כל כך, תכנים לא מטופלים שמשפיעים על הרווחה הנפשית והפיזית של הקורבן, מזמנת יישוג והצעה לעזרה – מקוונת או פיזית.

רשימת מקורות

- Aakvaag, H. F., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., Dyb, G., Røysamb, E., & Olf, M. (2016). Broken and guilty since it happened: A population study of trauma-related shame and guilt after violence and sexual abuse. *Journal of Affective Disorders, 204*, 16–23. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2016.06.004>
- Alaggia, R., Collin-Vézina, D., & Lateef, R. (2019). Facilitators and barriers to child sexual abuse (CSA) disclosures: A research update (2000–2016). *Trauma, Violence, & Abuse, 20*(2), 260–283. <https://doi.org/10.1177/1524838017697312>
- Anderson, G. D. (2016). The continuum of disclosure: Exploring factors predicting tentative disclosure of child sexual abuse allegations during forensic interviews and the implications for practice, policy, and future research. *Journal of Child Sexual Abuse, 25*(4), 382–402. <https://doi.org/10.1080/10538712.2016.1153559>
- Barak, A., & Dolev-Cohen, M. (2006). Does activity level in online support groups for distressed adolescents determine emotional relief. *Counselling and Psychotherapy Research, 6*(3), 186–190. <https://doi.org/10.1080/14733140600848203>
- Bogen, K. W., Bleiweiss, K., & Orchowski, L. M. (2019). Sexual violence is #NotOkay: Social reactions to disclosures of sexual victimization on twitter. *Psychology of Violence, 9*(1), 127–137. <https://doi.org/10.1037/vio0000192>
- Campbell, R. (2008). The psychological impact of rape victims. *The American Psychologist, 63*(8), 702–717. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.63.8.702>
- Cantón-Cortés, D., Cortés, M. R., & Cantón, J. (2015). Child sexual abuse, attachment style, and depression: The role of the characteristics of abuse. *Journal of Interpersonal Violence, 30*(3), 420–436. <https://doi.org/10.1177/0886260514535101>
- Collin-Vézina, D., De La Sablonnière-Griffin, M., Palmer, A. M., & Milne, L. (2015). A preliminary mapping of individual, relational, and social factors that impede disclosure of childhood sexual abuse. *Child Abuse & Neglect, 43*, 123–134. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.03.010>
- Delker, B. C., Salton, R., & McLean, K. C. (2020). Giving voice to silence: Empowerment and disempowerment in the developmental shift from trauma 'Victim' to 'Survivor-Advocate'. *Journal of Trauma &*

- Dissociation: The Official Journal of the International Society for the Study of Dissociation (ISSD)*, 21(2), 242–263. <https://doi.org/10.1080/15299732.2019.1678212>
- Easton, S. D., Saltzman, L. Y., & Willis, D. G. (2014). "Would you tell under circumstances like that?": Barriers to disclosure of child sexual abuse for men. *Psychology of Men & Masculinity*, 15(4), 460–469. <https://doi.org/10.1037/a0034223>
- Follingstad, D. R., & Rogers, M. J. (2013). Validity concerns in the measurement of women's and men's report of intimate partner violence. *Sex Roles*, 69(3–4), 149–167. <https://doi.org/10.1007/s11199-013-0264-5>
- Fortin, J. (2018, September 23). #WhyIDidntReport: Survivors of sexual assault share their stories after trump tweet. Retrieved February 1, 2020, from <https://www.nytimes.com/2018/09/23/us/why-i-didnt-report-assault-stories.html>
- Foster, J. M., & Hagedorn, W. B. (2014). Through the eyes of the wounded: A narrative analysis of children's sexual abuse experiences and recovery process. *Journal of Child Sexual Abuse*, 23(5), 538–557. <https://doi.org/10.1080/10538712.2014.918072>
- Gagnier, C., & Collin-Vézina, D. (2016). The disclosure experiences of male child sexual abuse survivors. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(2), 221–241. <https://doi.org/10.1080/10538712.2016.1124308>
- Garrett, A. (2019). *#WhyIDidntReport: Using social media as a tool to understand why sexual assault victims do not report* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Mississippi.
- Garrett, A., & Hassan, N. (2019). *Understanding the silence of sexual harassment victims through the # WhyIDidntReport movement*. <https://arxiv.org/abs/1906.00895>
- Graneheim, U. H., Lindgren, B. M., & Lundman, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today*, 56, 29–34. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.06.002>
- Hershkowitz, I., Lanes, O., & Lamb, M. E. (2007). Exploring the disclosure of child sexual abuse with alleged victims and their parents. *Child Abuse & Neglect*, 31(2), 111–123. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.09.004>
- Heydemann, S. D., & Tejani, S. (2019). Legal changes needed to strengthen the #MeToo movement. *Richmond Public Interest Law Review*, 22(2), 237–267. <https://scholarship.richmond.edu/pilr/vol22/iss2/8/>

- Hornor, G. (2010). Child sexual abuse: Consequences and implications. *Journal of Pediatric Health Care*, 24(6), 358–364. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2009.07.003>
- Lahtinen, H. M., Laitila, A., Korkman, J., & Ellonen, N. (2018). Children's disclosures of sexual abuse in a population-based sample. *Child Abuse & Neglect*, 76, 84–94. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.10.011>
- Lang, H. (2019). #MeToo: A case study in re-embodiment information. *Computers and Composition*, 53, 9–20. <https://doi.org/10.1016/j.compcom.2019.05.001>
- Lapidot-Leffler, N., & Barak, A. (2012). Effects of anonymity, invisibility, and lack of eye-contact on toxic online disinhibition. *Computers in Human Behavior*, 28(2), 434–443. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.10.014>
- Leclerc, B., & Wortley, R. (2015). Predictors of victim disclosure in child sexual abuse: Additional evidence from a sample of incarcerated adult sex offenders. *Child Abuse & Neglect*, 43, 104–111. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.03.003>
- Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A., & Zickuhr, K. (2010). *Social media & mobile internet use among teens and young adults*. Pew Internet & American Life Project. <https://search.issuelab.org/resource/social-media-mobile-internet-use-among-teens-and-young-adults.html>
- Lev-Wiesel, R., Eisikovits, Z., First, M., Gottfried, R., & Mehlhausen, D. (2016). Prevalence of child maltreatment in Israel: A national epidemiological study. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 11(2), 141–150. <https://doi.org/10.1007/s40653-016-0118-8>
- Malloy, L. C., Brubacher, S. P., & Lamb, M. E. (2013). "Because she's one who listens": Children discuss disclosure recipients in forensic interviews. *Child Maltreatment*, 18(4), 245–251. <https://doi.org/10.1177/1077559513497250>
- Maniglio, R. (2009). The impact of child sexual abuse on health: a systematic review of reviews. *Clinical Psychology Review*, 29(7), 647–657. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.08.003>
- Mayring, P. (2004). Qualitative content analysis. *A companion to qualitative research*, 1(2), 159–176.
- McCallum, E. B., & Peterson, Z. D. (2017). Women's self-report of sexual victimization: An experimental examination of the influence of race, mode of inquiry, setting, and researcher contact. *Violence Against Women*, 23(7), 850–870. <https://doi.org/10.1177/1077801216651338>

- McCartan, K., & Brown, J. (2019). The prevention of sexual abuse: issues, challenges and resolutions. *Journal of Sexual Aggression, 25*(1), 1–3. <https://doi.org/10.1080/13552600.2019.1573271>
- McElvaney, R., Greene, S., & Hogan, D. (2012). Containing the secret of child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence, 27*(6), 1155–1175. <https://doi.org/10.1177/0886260511424503>
- McElvaney, R., Greene, S., & Hogan, D. (2014). To tell or not to tell? factors influencing young people's informal disclosures of child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence, 29*(5), 928–947. <https://doi.org/10.1177/0886260513506281>
- Moors, R., & Webber, R. (2013). The dance of disclosure: Online self-disclosure of sexual assault. *Qualitative Social Work, 12*(6), 799–815. <https://doi.org/10.1177/1473325012464383>
- Morrison, S. E., Bruce, C., & Wilson, S. (2018). Children's disclosure of sexual abuse: A systematic review of qualitative research exploring barriers and facilitators. *Journal of Child Sexual Abuse, 27*(2), 176–194. <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1425943>
- Münzer, A., Fegert, J. M., Ganser, H. G., Loos, S., Witt, A., & Goldbeck, L. (2016). Please tell! Barriers to disclosing sexual victimization and subsequent social support perceived by children and adolescents. *Journal of Interpersonal Violence, 31*(2), 355–377. <https://doi.org/10.1177/0886260514555371>
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine, 9*(11), Article e1001349. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001349>
- Renvoize, J. (2017). *Innocence destroyed: A study of child sexual abuse*. Routledge.
- Rheingold, A. A., Zajac, K., Chapman, J. E., Patton, M., de Arellano, M., Saunders, B., & Kilpatrick, D. (2015). Child sexual abuse prevention training for childcare professionals: An independent multi-site randomized controlled trial of stewards of children. *Prevention Science, 16*(3), 374–385. <https://doi.org/10.1007/s11121-014-0499-6>
- Schaeffer, P., Leventhal, J. M., & Asnes, A. G. (2011). Children's disclosures of sexual abuse: Learning from direct inquiry. *Child Abuse & Neglect, 35*(5), 343–352. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.01.014>
- Schönbucher, V., Maier, T., Mohler-Kuo, M., Schnyder, U., & Landolt, M. A. (2012). Disclosure of child sexual abuse by adolescents: A qualitative in-depth

- study. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(17), 3486–3513. <https://doi.org/10.1177/0886260512445380>
- Shaw, J., Campbell, R., Cain, D., & Feeney, H. (2017). Beyond surveys and scales: How rape myths manifest in sexual assault police records. *Psychology of Violence*, 7(4), 602–614. <https://doi.org/10.1037/vio0000072>
- Sivagurunathan, M., Orchard, T., MacDermid, J. C., & Evans, M. (2019). Barriers and facilitators affecting self-disclosure among male survivors of child sexual abuse: The service providers' perspective. *Child Abuse & Neglect*, 88, 455–465. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.08.015>
- Spencer, C., Mallory, A., Toews, M., Stith, S., & Wood, L. (2017). Why sexual assault survivors do not report to universities: A feminist analysis. *Family Relations*, 66(1), 166–179. <https://doi.org/10.1111/fare.12241>
- Staller, K. M., & Nelson-Gardell, D. (2005). "A burden in your heart": Lessons of disclosure from female preadolescent and adolescent survivors of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 29(12), 1415–1432. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.06.007>
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Sage Publications.
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & Behavior*, 7(3), 321–326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Teicher, M. H., & Samson, J. A. (2013). Childhood maltreatment and psychopathology: A case for ecophenotypic variants as clinically and neurobiologically distinct subtypes. *The American Journal of Psychiatry*, 170(10), 1114–1133. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2013.12070957>
- Tener D. (2018). The secret of intrafamilial child sexual abuse: Who keeps it and how? *Journal of Child Sexual Abuse*, 27(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/10538712.2017.1390715>
- Tener, D., & Eisikovits, Z. (2017). Torn: social expectations concerning forgiveness among women who have experienced intrafamilial child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(16), 2496–2514. <https://doi.org/10.1177/0886260515593296>
- Tener, D., & Murphy, S. B. (2015). Adult disclosure of child sexual abuse: A literature review. *Trauma, Violence & Abuse*, 16(4), 391–400. <https://doi.org/10.1177/1524838014537906>
- Tener, D., & Sigad, L. (2019). "I felt like I was thrown into a deep well": Educators coping with child sexual abuse disclosure. *Children and Youth Services*

- Review*, 106, Article 104465. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104465>
- Trickett, P. K., Noll, J. G., & Putnam, F. W. (2011). The impact of sexual abuse on female development: Lessons from a multigenerational, longitudinal research study. *Development and psychopathology*, 23(2), 453–476. <https://doi.org/10.1017/S0954579411000174>
- Weiss, K. G. (2010). Too ashamed to report: Deconstructing the shame of sexual victimization. *Feminist Criminology*, 5(3), 286–310. <https://doi.org/10.1177/1557085110376343>
- Wolitzky-Taylor, K. B., Resnick, H. S., McCauley, J. L., Amstadter, A. B., Kilpatrick, D. G., & Ruggiero, K. J. (2011). Is reporting of rape on the rise? A comparison of women with reported versus unreported rape experiences in the national women's study-replication. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(4), 807–832. <https://doi.org/10.1177/0886260510365869>
- Yang, G. (2016). Narrative agency in hashtag activism: The case of #BlackLivesMatter. *Media and Communication*, 4(4), 13–17. <https://doi.org/10.17645/mac.v4i4.692>